**Vuoden 2027 talousarvion sekä vuosien 2027-2029 toiminta- ja taloussuunnitelman käsittely**

Kaupunginhallitus 24.08.2026 § 151

Valmistelija: kaupunginjohtaja Juha Piiroinen, p. 044 758 1403

**Kuntalaki:**

Kuntalain 110 pykälän mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnittelukausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

**Talouden kehitys:**

**Talouden suhdannenäkymät vuosina 2026–2028**

Valtiovarainministeriön kansantalousosaston kevään 2026 talouden katsauksen perusteella Suomen talous kääntyi kasvuun. Katsauksessa esitetään vuosien 2026–2028 taloudellista kehitystä koskeva ennuste. Lyhyen ajan talousennusteen ohella se sisältää myös vuoteen 2030 ulottuvan talouden keskipitkän ajan kehitysarvion.

Näkymät ovat poikkeuksellisen epävarmat, kun Lähi-idän kriisi on langettanut varjon maailmantaloudelle. Maailmantalouden kasvu on ollut melko vahvaa, mutta Lähi-idän kriisi on muuttanut näkymiä ratkaisevasti. Erityisesti Hormuzinsalmen sulkeminen on aiheuttanut valtavia häiriöitä energiamarkkinoilla, nostanut korkoja ja inflaatio-odotuksia sekä lisännyt epävarmuutta maailmanlaajuisesti. Jos kriisi jää lyhytaikaiseksi, sen vaikutukset maailmantalouteen jäävät rajallisiksi. Ei voi kuitenkaan poissulkea vaihtoehtoa, että kriisi pitkittyy ja vaikutukset ovat pitkäaikaisia ja mittavia.

Rahoitusmarkkinat ovat reagoineet voimakkaasti Lähi-idän kriisin aiheuttamaan energiashokkiin. Osakeindeksit ja korot ovat heilahdelleet voimakkaasti öljyn hinnan muutosten mukana. Etenkin valtionlainojen korot ovat nousseet voimakkaasti, heijastaen inflaatio-odotusten nousua. Rahapolitiikan odotetaan monella taholla kääntyvän kiristyvään suuntaan.

Euroalueen kasvu oli melko nopeaa vuonna 2025, mutta hidastui vuoden loppua kohti. Kasvunäkymä kuluvalle vuodelle on heikentynyt Lähi-idän kriisin puhjettua. Vaikka euroalueelle ei tuoda paljoakaan raakaöljyä Persianlahdelta, Brent-laadun hinnan jyrkkä nousu kiihdyttää inflaatiota. Myös monelle euroalueen taloudelle tärkeän maakaasun hinnan nousu aiheuttaa kustannuspaineita. Viimeisimmät ennakoivat indikaattorit viittaavat palveluyritysten näkymien heikkenemiseen. Saksan teollisuuden uusien tilauksien nousu vaikutti viittaavan näkymien kirkastumiseen, mutta energiakriisi on synkentänyt näkymiä uudestaan. Euroalueen talouskasvu hidastuu 1,0 prosenttiin vuonna 2026, mutta elpyy 1,6 prosentin kasvuun 2027.

Suomen talouden toipuminen viivästyy Lähi-idän kriisin seurauksena. Suomen talous kasvoi vuoden 2025 lopulla ja talouden asteittaisen toipumisen ennakoitiin jatkuvan vuonna 2026. Öljyn hinnan nousu kuitenkin hidastaa talous kasvua selvästi. Bruttokansantuotteen kasvu jää 0,6 prosenttiin vuonna 2026. Tuotannon taso on alle potentiaalisen, mikä yhdessä öljyn hinnan myöhemmän laskun kanssa tukee kasvun vahvistumista ennustejakson loppupuolella. Bruttokansan tuotteen kasvun arvioidaan kiihtyvän 1,7 prosenttiin vuosina 2027–2028.

Inflaatio kiihtyy kuluvana vuonna erityisesti energian hintojen nousun vuoksi. Muuten hintapaineet ovat maltillisia, ja Suomessa oli alkuvuonna euroalueen hitain pohjainflaatio. Riskit inflaation suhteen painottuvat kuitenkin ylöspäin Lähi-idän kriisin aiheuttaman epävarmuuden vuoksi. Pitkittyneen hitaan kasvun ja kapasiteetin vajaakäytön vuoksi hintapaineet ovat energian hinnan nousua lukuun ottamatta vaimeita. Palveluiden hinnannousu on hidastunut, kysyntä on heikkoa eikä sähkön hinnassa odoteta merkittäviä lisämuutoksia.

Kotitalouksien ostovoiman kehitys on tänä vuonna hidasta hintojen nousun ja heikon työllisyystilanteen vuoksi, vaikka veronkevennykset ja palkankorotukset kasvattavat palkansaajakotitalouksien käytettävissä olevia tuloja. Epävarmuus talousnäkymistä ja julkisen talouden sopeutuksesta on lisännyt varovaisuutta, mikä näkyy kulutuksen lykkääntymisenä ja säästämisasteen nousuna. Yksityinen kulutus kasvaa vaimeasti vuonna 2026, mutta vahvistuu seuraavana vuonna ostovoiman parantuessa ja säästämisasteen vähitellen alentuessa.

Rakentaminen kääntyy varovaiseen kasvuun vuonna 2026 toimitilarakentamisen vetämänä, ja alan laajempi nousu käynnistyy asuntotuotannon elpyessä vuosina 2027–2028. Investoinnit kasvavat kuluvana vuonna erityisesti puolustushankintojen, kuten hävittäjätoimitusten, myötä. Myös energia- ja teknologiasiirtymään liittyvät investoinnit tukevat kone- ja laiteinvestointien kasvua. Kokonaisinvestointien ennakoidaan kasvavan vauhdikkaasti vuonna 2026 ja pysyvän reilussa kasvussa myös seuraavina vuosina.

Asuntorakentamisen ja infrasektorin selkeämpi toipuminen antaa odottaa itseään vuosiin 2027 ja 2028. Vaikka vihreä siirtymä, T&K-toiminnan vakaa vahvistuminen ja puolustushankinnat luovat vankan pohjan jatkovuosien kasvulle, laaja-alaisemman elpymisen tiellä on yhä hidasteita. Kuluttajien vaimea luottamus, korkotason epävakaisuus sekä geopoliittisten jännitteiden heijastusvaikutukset energian hintoihin pitävät markkinoiden epävarmuutta yllä koko ennustejakson ajan.

Työmarkkinoiden käänne näyttää mahdolliselta ensi vuonna. Työttömyys jää rakenteellista tasoaan selvästi korkeammaksi vielä vuonna 2028. Työmarkkinoiden käänne parempaan siirtyy yhä. Vuonna 2025 työllisten määrä väheni toista vuotta peräkkäin, tosin vain puolet siitä määrästä minkä edellisenä vuotena. Työttömien määrä sen sijaan lisääntyi samaa tahtia kuin edellisenä vuotena ja työttömyysaste nousi lähelle kymmentä prosenttia.

Työmarkkinoilla työvoiman tarjonta on kasvanut merkittävästi työllisyystoimien ja maahanmuuton seurauksena. Työllisten määrä on pysynyt vakaana vuoden 2024 syksystä lähtien, mutta työttömyysaste on noussut yli 10 prosentin. Työllisyyden kasvun ja työttömyyden laskun odotetaan käynnistyvän vasta vuonna 2027.

Keskipitkällä aikavälillä Suomen talouden odotetaan kasvavan kohtalaisesti. Vuosina 2029 ja 2030 bruttokansantuotteen ennakoidaan kasvavan 1,5 ja 1,3 prosenttia vuodessa. Kasvua tukevat muun muassa yksityisten investointien vahva kehitys, jota vauhdittavat vihreän siirtymän edellyttämät panostukset. Myös erityisesti vuodelle 2029 kohdistetut puolustusmenojen lisäykset tukevat bruttokansantuotteen kasvua.

Työllisyysasteen (15–64-vuotiaat) arvioidaan kohoavan 72,3 prosenttiin vuonna 2029 ja 72,8 prosenttiin vuonna 2030. Työllisyyden kehitykseen vaikuttavat sekä talouden suhdanne että hallituksen työllisyystoimet. Työttömyysasteen arvioidaan puolestaan laskevan maltillisesti ja työttömyyskuilun odotetaan sulkeutuvan vuonna 2030, jolloin työttömyysasteen ennakoidaan olevan 8,2 prosenttia. Kuluttajahintojen nousun arvioidaan saavuttavan Euroopan keskuspankin 2 prosentin inflaatiotavoitteen jo vuonna 2029, ja pysyvän tällä tasolla myös vuonna 2030.

**Kuntatalousohjelma 2027-2030**

Kuntatalous jatkoi heikkenemistään vuonna 2025, mutta tilanne oli kuitenkin parempi kuin kuntien talousarvioiden perusteella aiemmin arvioitiin. Kuntatalouden heikentyminen aiheutui toimintakulujen, erityisesti avustusten ja palvelujen ostojen voimakkaasta kasvusta sekä verotulojen lievästä laskusta. Muutosten taustalla vaikutti muun muassa työvoima- ja elinkeinopalvelujen (TE-palvelut) rahoitus- ja järjestämisvastuun siirto kunnille, mikä kasvatti suhdanneriskin toteutuessa kuntien toimintakuluja merkittävästi vuonna 2025.

Kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate heikkeni edellisvuodesta noin 420 milj. eurolla 3,2 mrd. euroon. Tilikauden tulos heikkeni, mutta säilyi kuitenkin 0,75 mrd. euroa positiivisena. Tulosta vahvistivat yksittäisten kuntien omaisuuden luovutusvoitot. Investointitaso pysyi edellisvuoden tapaan korkeahkona, ja kuntien lainakanta kasvoi 830 milj. eurolla.

Kuntakokoryhmittäin tarkasteltuna vuosikate heikkeni kaikissa muissa kunta kokoryhmissä paitsi pienissä alle 2 000 asukkaan kunnissa, joissa vuosikate säilyi edellisvuoden tasolla. Tilikauden tulos heikkeni eniten 100 000 - 300 000 asukkaan kuntakokoryhmässä, jossa kaikkien kuntien tulos oli negatiivinen. Negatiivisten vuosikatteiden kuntia oli vain kahdeksan, kun vuonna 2024 niiden määrä oli 14.

Hallitusohjelmassa valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita.

Hallitusohjelma sisältää monia kuntien toimintaan ja talouteen vaikuttavia uudistuksia. Hallitusohjelmassa tavoiteltiin kuntien rahoituksen ja valtionosuus järjestelmän kokonaisuuden uudistamista vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote- ja TE-uudistusten jälkeistä tilannetta. Kuntien peruspalvelujen valtion osuusjärjestelmän kokonaisuudistusta ei kuitenkaan viedä eteenpäin kuluvalla hallituskaudella, sillä hallituspuolueet eivät löytäneet sopua uudistuksen edus kuntakäsittelyn vaatimassa ajassa.

Kuntien normien keventämisen ja tehtävien tarkastelun ohjelmalla parannetaan kuntien toimintaedellytyksiä sääntelyä purkamalla. Lisäksi kiinteistöveron arvostamisuudistusta jatketaan.

Kuntien valtionapuihin osoitetaan noin 5,8 mrd. euroa vuonna 2027. Lasken nalliset valtionosuudet ovat noin 4,8 mrd. euroa, kuntien veromenetysten korvaukset 0,6 mrd. euroa ja muut valtionavut 0,4 mrd. euroa. Kehyskauden lopussa vuonna 2030 valtionavut ovat noin 6,1 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuuksien osuus on 5,0 mrd. euroa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2027 noin 3,5 mrd. euroa. Valtionosuuden tasoa vuonna 2027 alentaa erityisesti perustoimeentulotuki menojen kasvu vuonna 2025. Uusina toimenpiteinä valtionosuudessa on huomioitu muun muassa hallitusohjelman mukainen kotoutumispalveluiden uudistus, jonka myötä rahoitus kootaan yhteen kanavaan, peruspalvelujen valtion osuuteen. Tehtävä- ja velvoitemuutosten lisäksi valtionosuuden tasoon vuonna 2027 vaikuttavat 3,5 prosentin indeksikorotus ja sen perusteella tehtävä 2,8 prosenttiyksikköä vastaava indeksivähennys, valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus sekä asukasluvun ja laskentatekijöiden muutokset.

Kevään 2025 kehysriihen päätöksellä peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään osana sopeutustoimia 75 milj. eurolla vuodesta 2026 alkaen. Tänä vuonna muutos toteutettiin vähentämällä kuntien peruspalveluiden valtion osuusrahoitusta prosenttiperusteisesti. Vähennystä ei tehty niiden kuntien valtionosuuteen, joiden valtionosuus on negatiivinen. Vuonna 2027 vähennyksen kohdentamistapaa jatketaan nykymallin mukaan ja se säädetään pysyväksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla tehdään useita toimenpiteitä nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllisyyden edistämiseksi. Nämä kohdistuvat osin jo vuoteen 2026, mutta myös kehyskaudelle. Näihin kuuluvat työvoimaviran omaisten yhdistyksille osoittama avustus heikossa työmarkkina-asemassa olevien järjestettyyn toimintaan, osaamisseteli yli 25-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien täydennyskoulutukseen, nuorisotyöttömyyden vähentämisen pilotti hanke korkean nuorisotyöttömyyden kaupungeissa ja kuudessa suurimmassa kaupungissa sekä lisäksi aiemmin päätetyn nuorten työllistymissetelin vahvistaminen. Toimet, yhdessä jo päätetyn nuorten työllistämissetelin kanssa, ovat yhteensä noin 110 milj. euroa ja ne osoitetaan pääosin avustuksina.

Kuntien roolia kotoutumisen edistämisestä on vahvistettu. Valtio korvaa kunnille pakolaisten ja tilapäistä suojelua saavien vastaanotosta aiheutuvia kustannuksia vuonna 2027 noin 67,7 milj. euroa. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan kotoutumispalveluiden uudistus, jossa järjestelmää tehostetaan ja jossa rahoitus kootaan yhteen kanavaan. Uudistuksella tavoitellaan 15 milj. euron säästöä valtiontalouteen, mikä toteutuu osittain leikkaamalla kuntien ja hyvinvointialueiden laskennallisten korvausten tasoa.

MAL-sopimuksissa valtio sitoutuu kaupunkiseutujen saavutettavuutta ja kestävää liikkumista edistäviin hankkeisiin yli 570 milj. euron rahoituksella. Näitä ovat muun muassa kaupunkiseutujen raide- ja kaupunkiraitiotiehankkeet. Kehyskaudella 2027–2030 valtio rahoittaa hankkeita 194,8 milj. eurolla.

Valtio tukee asuntotuotantoa erityisesti kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentamiseksi. Valtion tukeman asuntotuotannon korkotukilainavaltuudet laskevat kuluvan vuoden 1,135 mrd. eurosta 500 milj. euroon vuonna 2027 ja 635 milj. euroon vuosina 2028–2030.

**Tulojen ja menojen epätasapaino edellyttää pitkäjänteisiä sopeutustoimia kuntataloudessa**

Kuntien talouspaineita lisäävät sovitut palkkaratkaisut, työttömyysetuuksien kasvaneet rahoitusvastuut, valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset ja välttämättömät investoinnit. Kuntatalouden toimintamenot kasvavat pääosin hintojen nousun seurauksena. Kuntien peruspalveluissa palvelutarve on laskeva, mutta se ei realisoidu menojen alenemisena samassa suhteessa palveluverkkoon ja henkilöstörakenteeseen liittyvien jäykkyyksien vuoksi. Valtionosuuksien vahvistuminen sote-uudistuksesta johtuvien määräaikaisten leikkausten päättyessä ja verotulojen kasvu kohentavat kuntatalouden tilannetta ennuste jakson lopulla. Tulorahoitus ei kuitenkaan riitä kattamaan investointeja ja toiminnan ja investointien rahavirta pysyy negatiivisena koko ennustejakson ajan. Kuntien taloudellinen eriytyminen jatkuu, ja tulojen ja menojen epätasa paino edellyttää pitkäjänteisiä sopeutustoimia.

Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärän odotetaan kasvavan erityisesti vuosina 2026 ja 2027. Negatiivisen vuosikatteen kunnista lähes kaikki kunnat kuuluvat alle 5 000 asukkaan kuntakokoryhmiin. Negatiivinen vuosikate kertoo käyttötalouden rakenteellisista ongelmista, jotka tulisi korjata.

Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2026 yhteensä noin 14,7 mrd. euroa. Vuonna 2027 verotulojen ennustetaan kasvavan 4,7 prosenttia. Kuntien verotulot koostuvat kunnallis-, kiinteistö-, kaivosmineraali- ja yhteisöverosta. Kehyskauden lakimuutoksista aiheutuu vaikutuksia kuntien verotuloihin. Veroperustemuutosten aiheuttamat vaikutukset kuntien verotuottoon kompensoidaan nettomääräisesti kunnille.

Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2027 noin 11,0 mrd. euroa, mikä on noin 0,4 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella julkisen talouden sopeuttamiseen liittyvät veromuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys.

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan 1,9 mrd. euroa vuonna 2027. Kiinteistöveron tuotto on noin 2,4 mrd. euroa vuonna 2027, mikä on noin 25 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Kunnille kohdistuvan kaivosmineraaliveron tuoton arvioidaan olevan noin 30 milj. euroa ensi vuonna.

**Kaupungin tilinpäätös 2025 ja taloudellinen tilanne**

Suonenjoen kaupungin talous kehittyi ennakoitua paremmin vuonna 2025. Suonenjoen kaupungin vuoden 2025 tilinpäätös on ylijäämäinen noin 0,6 milj. euroa. Alkuperäinen talousarvio vuodelle 2025 oli tehty noin 0,1 milj. euroa ylijäämäiseksi. Tilikauden ylijäämän myötä taseessa on ylijäämää vuoden 2025 lopussa noin 11,7 milj. euroa.

Hyvää tilikauden tulosta selittää käyttötalouden toimintakatteen selkeästi myönteisempi kehitys. Niin käyttötalouden tulot ylittivät talousarvion kuin myös käyttötalouden kulut alittivat talousarvion. Toimintakate alitti määrärahamuutetun talousarvion yli 1,2 milj. eurolla ja alkuperäinen talousarvio alittui yli 1,1 milj. eurolla. Myös menotalouden hillintää pystyttiin toteuttamaan määrätietoisella talouden tasapainottamistoimilla. Erityisesti henkilöstön määrän kehitys taittui laskusuuntaan kouluverkkopäätösten myötä.

Verotulojen toteutuma oli vuonna 2025 yhteensä 15,3 milj. euroa, mikä oli yli 1,1 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna (-7,0 %). Verotulot alittivat 1,0 milj. eurolla alkuperäiseen talousarvioon nähden. Verotulojen alenemasta 1,0 milj. euroa selittyy yhteisöverotuoton merkittävällä romahduksella. Valtionosuuksia kirjautui vuonna 2025 yhteensä 5,6 miljoonaa euroa eli muutos edelliseen vuoteen -0,5 milj. euroa (-7,8 %). Valtionosuudet ylittivät talousarvion +0,1 milj. eurolla (toteutuma 102,4 %).

Suonenjoen väestömäärä laski vuoden 2025 aikana 90 henkilöllä ja asukasluku oli ennakkotietojen mukaan vuoden lopussa 6 543 henkilöä. Keskimääräinen työttömyysaste vuoden 2025 oli Suonenjoella 10,6 %. Alhaisimmillaan työttömyysaste oli elokuussa ollen 9,7 %. Pohjois-Savon keskimääräinen työttömyysaste oli 12,2 %, kun se vuonna 2024 oli 11,0 %.

Suonenjoen kaupungin talous on alijäämien kattamisen osalta tasapainossa. Menojen kasvun hillintää on onnistuttu toteuttamaan erityisesti vuosina 2015-2017 sekä vuosina 2024-2025.

Kaupungin vuosikate on pysynyt vuosien 2014-2025 aikana keskimäärin yli 3,0 milj. euron tasossa tai sen yli. Tämä on mahdollistanut maltillisten investointien toteuttamisen tulorahoituksen turvin sekä ylijäämäpuskurin muodostumisen.

**Arvio tulevasta kehityksestä**

Tulevaisuuden haaste on yhteen sovittaa toisaalta kasvavaa ikääntyvän väestön palvelutarvetta ja samalla sopeuttaa palveluja vähenevään lasten ja nuorten määrään. Nyt jo kolmen ylijäämäisen valtuustokauden jälkeen kaupungin taloudessa on noin +11,7 milj. euron suuruinen ”ylijäämäpuskuri”. Päivitetyn taloussuunnitelman perusteella ylijäämät riittävät 2030-luvulle saakka.

Suonenjoen kaupungin talouden mallinnusta on aloitettu tekemään aina vuoteen 2034 saakka. Kuntien verotulopohja, valtionosuusjärjestelmä, rahoitusriskit sekä kokonaisuuden toimivuus ja hallinta tulevat olemaan lähitulevaisuudessa linjattavia kokonaisuuksia valtakunnan päätöksenteossa. Nykyinen taloussuunnitelma kauden esitys ei riitä pitämään kaupungin taloutta kestävällä pohjalla. Erityisesti kiinteistöihin liittyvä investointipaine ja emo-kaupungin tulopohjan heikkeneminen haastavat kaupungin taloutta erityisesti vuodesta 2027 eteenpäin.

Laadin selvityksen perusskenaariossa, kaupungin talous on keskimäärin noin 2,2 miljoonaa euroa alijäämäinen vuosina 2027-2034. Kaupungin tulot kasvavat tarkastelujaksolla, mutta menot kasvavat niitä nopeammin. Nykyinen tulopohja ei riitä ylläpitämään toimintaa ilman tehostamistoimia. Lainamäärä yli kaksinkertaistuu ennustejaksolla. Vuoden 2025 ennusteessa lainamäärä on noin 16 miljoonaa euroa ja vuonna 2034 noin 37 miljoonaa euroa. Selvityksen mukaan kaupungin tulee tehostaa toimintaansa 2026-2034 yhteensä noin 3,5 miljoonalla eurolla. Talouden tasapaino saavutetaan vain hillitsemällä kustannuskehitystä tai vahvistamalla tulorahoitusta.

Vuoden 2026 talousarviossa on valtuusto hyväksynyt maininnan, että uusi kestävän kuntatalouden pitkäntähtäimen suunnitelma tulee saada laadituksi vuoden 2026 aikana vuosille 2027-2030. Ennen uuden ohjelman laatimista on kaupunginhallitus pyytänyt toimialojen arvioimaan päättyneen suunnitelman toteutumisesta ja tulevaisuuden tarpeita ennakoivista toimenpiteistä.

Valtuuston vahvistaman vuosien 2026-2028 taloussuunnitelman mukaisesti kaupungin toimintoja tulee sopeuttaa tulopohjan kasvuun nähden. Talouden tasapainossa pitämistä tulee kaikkien toimialojen pitää huolta. Kaupungin omat investointitarpeet edellyttävät tulorahoituksen riittävyyttä ja varautumista tulopohjan merkittävään kaventumiseen. Talouden tasapainon saavuttaminen edellyttää menokehityksen hillintää kaikkien toimialojen osalta. Tasapainottamisen keskiössä ovat rakenteelliset uudistukset ja niihin liittyvät kiinteistöt. Toimenpiteiden kohdentuminen tulee näin ollen kohdentua rakenteiden ja toimintaprosessien uudistamiseen sekä ja palvelujen tason sopeutumiseen niin määrän kuin palvelujen laadun osalta.

**Raami 2027:**

Vuoden 2027 raamin pohjana on vaade hallitusta ja maltillisesta kulukehityksen kasvusta. Kustannustason kasvu tulee sopeuttaa kaupungin tulopohjaan. Rajallisten resurssien kohdentamisessa tarvitaan toimialoittain priorisointia ja valintoja palvelujen sekä palvelutason suhteen. Palvelujen ja palveluverkoston sopeuttamista tarvitaan tarkoituksenmukaiseen käyttäjämääriin kaikkien toimintojen osalta. Mittavien omarahoitteisten investointien toteuttaminen on erityisen haasteellista kaupungin kokonaisrahoituksen pienenemisen myötä.

**Liitteenä** on suunnitelma vuoden 2027 talousarvioraamien osalta. Edellisvuoden tapaan raami esitetään ulkoisten tulo- ja kuluerien muodossa, mikä sitoo myös toimialojen budjetointia. Sisäisten- ja laskennallisten erien arviointi ja oikea kohdentaminen toteutetaan valtuustoon nähden ei sitovina erinä.

Talousarvio raamin veroperusteet pohjautuvat vuodelle 2026 hyväksyttyihin veroprosentteihin. Suonenjoen kaupungin vuoden 2026 tuloveroprosentti on 9,10 prosenttia. Talousarvion valmistelu toteutetaan nykyisien veroprosenttien pohjalta.

Kunta-alan mukaiset palkankorotukset vuodelle 2027 astuvat voimaan 1. huhtikuuta 2027, jolloin maksuun tulee yhteensä kolme eri korotusta. Yleiskorotus: 2,00 %, paikallinen järjestelyerä: 0,40 % sekä palkkaohjelman paikallinen kehittämiserä: 0,40 %. Nämä korotukset perustuvat Kunta- ja hyvinvointialan sopimusratkaisuun 2025–2028. Kunta-alan nykyiset virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 1.5.2025–29.2.2028. Palkat nousevat sopimuskaudella 9,17 prosenttia ja kumulatiivisesti 9,49 prosenttia.

Asetettavien toiminnallisten tavoitteiden painopisteet tulee olla Suonenjoen kaupungin strategian mukaiset.
Kaupunginvaltuusto (27.04.2026 § 17) hyväksyi kuntastrategian vuosille 2026-2029. Strategian kirjattu kaupungin toiminta-ajatus on kuntalain mukaisesti edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa, sekä järjestää kaupungin palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

Kuntien toimintaympäristö on muuttunut viime vuosikymmeninä ja tulee edelleen kiihtyvällä vauhdilla muuttumaan. Suurin tulevaisuuden muutostekijä on väestön väheneminen ja ikääntyminen. Suonenjoen kaupungin kuntastrategiassa vastataan valtuustokauden suurimpiin haasteisiin älykkään sopeutumisen kautta. Suonenjoen kaupungin uusi kuntastrategia antaa elinvoimalupauksen edistää yritystemme toimintaedellytyksiä ja työllisyyttä. Strategia edistää asukkaidemme hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Lisäksi kaupungin palvelut kehittyvät asiakaslähtöisesti ja kaupunkikonsernin talous vahvistuu.

Investointien painotuksessa tulee huomioida kaupungin tulorahoitus ja vuosikatteen taso. Investointien kohdentamisen tulee tukea alueen yritysten toimintaedellytyksiä tai kasvua sekä kaupunkiorganisaation palvelujen tuottamisen kehittämistä ja tehokkuutta. Investointiohjelman laadinnan pohjana on kaupunginvaltuuston (15.12.2025 § 94) hyväksymä suunnitelmakauden (ts2027-2028) investointitaso ja arvio investointikohteista (**liite**).

Talousarvion raameja selvitetään yksityiskohtaisemmin kaupunginhallituksen kokouksessa.

**Alustava aikataulu**

24.08.2026 Kaupunginhallitus antaa raamin
04.09.2026 Hallintopalvelujen tarkennettu laadintaohje
**04.11.2026 Toimialojen käsittelyt ja palautus hallintopalveluihin**
09.11.2026 Investointiohjelman 1. käsittely kaupunginhallituksessa
16.11.2026 Veroprosenttien päätökset valtuustossa
19.11.2026 Talousarvio esitys hallitukselle valmis
24.11.2026 Kaupunginhallituksen 1.käsittely
07.12.2026 Kaupunginhallituksen 2.käsittely
14.12.2026 Kaupunginvaltuuston käsittely

Ehdotus

Kaupunginjohtaja ehdottaa, että kaupunginhallitus hyväksyy vuoden 2027 talousarvion laadinnan pohjaksi liitteen mukaiset ulkoisten toimintatuottojen ja -kulujen bruttoraamit ja oikeuttaa hallintopalveluja valmistelemaan edellä mainittujen raamien perusteella toimialoille talousarvio-ohjeet. Tarvittaessa tätä ohjeistusta tarkennetaan myöhemmin syksyllä aikataulujen ja muun tarpeellisen osalta.

Edelleen kaupunginhallitus edellyttää, että toimialat tekevät asetettuun raamiin pääsemiseksi vähintään toimialan kulurakenteen nousua vastaavat ei lakisääteisten taksojen ja maksujen korotusehdotukset, jotka astuvat voimaan vuoden 2027 aikana.

Kaupunginhallitus hyväksyy investointimenojen kuluraamiksi vuosille 2027-2028 yhteensä 8,2 milj. euroa, mikä pitää sisällään toimialojen kaikki investointikohteet. Raami pohjaa valtuuston hyväksymään taloussuunnitelmaan 2026-2028. Kiinteistöjen osalta laaditaan oma strategian mukainen tilatehokkuusohjelma, mikä huomioi palvelutarpeeseen kohdentuvat tilatarpeet ja muutokset tilojen tehokkaaseen käyttöön liittyen.

Koko kaupunki organisaatiota varten tehtävät investointiesitykset pyydetään tekemään yhteistyössä suoraan kaupunginhallitukselle 09.11.2026 mennessä niin, että palvelusta vastaava palvelualue tai tilaa käyttävä palvelu tulee kuulluksi investointiesityksen valmistelun yhteydessä. Investointiesitysten taustalla on oltava valmistellut linjaukset ja selvitykset palvelujen käytön ja toiminnallisten rakenteiden osalta.

Kaupungin tytäryhtiöiden (Suonenjoen Vesi Oy, KOy Suonenjoen vuokratalot) omistajan asettaman tavoitteet tullaan vahvistamaan erillisellä kaupunginhallituksen päätöksellä syys-lokakuun aikana.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Pidettiin kokoustauko klo 18.39 – 18.48.

Valmistelija: kaupunginjohtaja Juha Piiroinen, p. 044 758 1403

**Erillisenä liitteenä** on vuoden 2027 talousarvion sekä vuosien 2027-2029 toiminta- ja taloussuunnitelman toimialojen valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Toiminnalliset tavoitteet on esitetty toimialatasoisesti. Palvelualueiden tavoitteet vahvistetaan toimialoittain lautakunnissa ja hallituksessa käyttötaloussuunnitelmien hyväksymisen yhteydessä. Nyt esitettävät tavoitteet ovat kaikilla toimialoilla samat. Tavoitteet on johdettu kaupunginvaltuuston hyväksymästä Suonenjoen kaupungin kuntastrategiasta 2026-2029:

- **Vahvistuva elinvoima**; Suonenjokelaisten yritysten toimintaedellytysten ja työllisyyden vahvistaminen
- **Osallistava yhteisöllisyys**; Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen
- **Hyvä johtaminen ja sujuvat palvelut**; Kaupunkikonsernin toimintatapojen ja rakenteiden uudistaminen sekä tehokkuuden lisääminen

Suonenjoen kaupungin toiminta-ajatus on kuntalain mukaisesti edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa, sekä järjestää kaupungin palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

Käsiteltävässä talousarvioesityksessä on mukana tuloslaskelma, rahoituslaskelma sekä investointiosa. Investointitarpeiden luonnos on kaupunginjohtajan sekä toimialajohtajien esittämässä muodossa. Toimialat ovat käsitelleet omat talousarvioesityksensä seuraavissa kokouksissa.

Kasvun ja oppimisen lautakunta 10.11.2026 § 80
https://www.suonenjoki.info/djulkaisu/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2026505-6

Tekninen lautakunta 11.11.2026 § 94
https://www.suonenjoki.info/djulkaisu/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2026507-7

Elinvoima- ja hallintopalvelujen esittely toteutetaan muun talousarvion esittelyn yhteydessä maanantain 23.11.2026 sekä tiistaina 24.11.2026.

Vuoden 2027 talousarviossa esitettävät luvut ovat kaupunginhallituksen antaman talousraamin mukaisesti ulkoisten erien suuruiset. Lautakuntien esityksiin ei ole tehty merkittäviä muutoksia, vaan nyt kuullaan toimialojen esittelijöiden esitykset, minkä pohjalta talousarvion valmistelua jatketaan varsinaiseen kaupunginjohtajan esitykseen kaupunginhallitukselle joulukuun alussa. Investointiesitykseen ei ole tehty muutoksia kaupunginhallituksen kokousten välillä. Investointiohjelma on edelleen luonnos kaupunginhallituksen linjauksia varten.

Käyttötalouden toimintakulut ovat vuoden 2027 talousarvioesityksessä 24,8 milj. euroa (+1,1 % v. 2026 tilinpäätösennusteeseen). Toimintakulut nousevat vuoden 2026 tilinpäätösennusteeseen (24,6 milj. euroa) nähden noin +0,3 milj. euroa. Vuosikatteeksi muodostuu noin +2,1 milj. euroa.

Lautakuntien käsittelemät esitykset ovat kaupunginhallituksen asettaman ulkoisten toimintakulujen raamin mukaiset (24,8 milj. euroa).

Suunnitelmakauden 2027-2029 vuosikatteet eivät riitä poistojen kattamiseen. Suunnitelmakauden (2027-2029) alijäämä on yhteensä noin -1,2 milj. euroa. Alijäämäinen talous johtuu lähtötilanteessa (v. 2026) alhaisemmasta veroperusteisen rahoituksen tasosta. Erityisesti valtionosuudet sekä yhteisöveron tuotto.

Suunnitelmakauden (2027-2029) investoinnit ovat yhteensä noin 13,5 milj. euroa ja uutta pitkäaikaista lainaa nostetaan nettomääräisesti +8 milj. euroa (n. +1.200 euroa / asukas) vuosina 2027-2029, mikäli investointiohjelma toteutetaan esitetyssä muodossa. Esityksen pohjalta kaupungin lainamäärä liki kaksinkertaistuu kolmen seuraavan vuoden aikana.

Kaupungin suunnitelmakauden tulokseen vaikuttavia asioista on mm. SoTe-kiinteistöjen vuokraus / kohteiden mahdollinen tyhjäksi jääminen sekä valtion julkisen talouden sopeuttamistoimet. Jälkimmäisten uudistusten osalta vaikutuksia ei ole lähdetty ennakoimaan. Kiinteistöjen vuokrauksen osalta vaikutuksissa on otettu huomioon Vanhainkoti-palvelukeskuksen (v. 2027) tyhjeneminen ja siirtyminen uusiin HVA:n tiloihin.

Lisäksi kaupunginhallitus edellytti (24.08.2026 § 151) että toimialat tekevät asetettuun raamiin pääsemiseksi vähintään toimialan kulurakenteen nousua vastaavat ei lakisääteisten taksojen ja maksujen korotusehdotukset, jotka astuvat voimaan vuoden 2027 aikana.

Nyt käsiteltävällä talousarvioesityksellä turvataan kaupungin tehtävien hoidon edellytykset. Esitys on kaupungin strategian mukainen. Kestävän kuntatalouden osalta on syytä keskittyä palvelutuotannon tarkoituksenmukaisuuteen, rakenteiden ja toimintatapojen uudistamiseen sekä kulurakenteen hillintään niin investointien kuin käyttötalouden kulujen osalta.

Talousarvio ja taloussuunnitelma täydennetään kirjamuotoon 7.12.2026 pidettävään kaupunginhallituksen kokoukseen.

Kuntalain 110 pykälän mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrä rahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Suonenjoen kaupungin talousarviossa määrärahat ja tuloarviot
on otettu bruttomääräisinä.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Talousarviossa ja -suunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvoitu alijäämä suunnittelukaudella katetaan (alijäämän kattamisvelvollisuus).

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Ehdotus

Kaupunginjohtaja ehdottaa, että kaupunginhallitus päättää aloittaa vuoden 2027 talousarvion sekä vuosien 2027-2029 toiminta- ja taloussuunnitelman käsittelyn. Elinvoima- ja hallintopalvelujen esittely toteutetaan maanantaina 23.11. ja muiden toimialojen esittely tiistaina 24.11.

Kaupunginhallituksen keskeinen tehtävä on käytyjen toimialakohtaisten esittelyjen pohjalta linjata tulevat päätökset niin, että kaupunkikonsernin talous säilyy kestävällä uralla, ensisijaisti investointimenojen ja kulurakenteen osalta.

Toimialakohtaisten esittelyjen ja käydyn lähetekeskustelun pohjalta kaupunginjohtajan talousarvioesitys tuodaan käsittelyyn kaupunginhallituksen kokouksessa 7.12.2026.

Päätös